

ЗАГАЛЬНІ ПИТАННЯ

УДК 355. 53

к.військ.н., доц. **Зайцев Д.В.** (ВІКНУ)
к. фіз. вих. і спорту, доц. **Добровольський В.Б.** (ВІКНУ)
к.психол.н. **Мельник Я.І.** (ВІКНУ)
к.е.н. **Сизов А.І.** (ВІКНУ)

DOI: <https://doi.org/10.17721/2519-481X/2021/71-11>

ВПРОВАДЖЕННЯ ФАХОВОГО КУРСУ ТАКТИЧНОГО РІВНЯ L-1B ЯК ОСНОВА ДОПІДГОТОВКИ КУРСАНТІВ ЗА СТАНДАРТАМИ НАТО

В статті розкриваються мета, зміст, основні положення організації та проведення фахового курсу професійної військової освіти тактичного рівня (L-1B) (допідготовка курсантів) з курсантами Військового інституту, які не пройшли вступні випробування на навчання за освітнім рівнем “магістр” на базі Військового інституту за всіма спеціальностями на випускових кафедрах Військового інституту. Розглянуті завдання, що поставлені начальникам випускових кафедр Військового інституту спільно з начальниками кафедр загальновійськових дисциплін, фізичного виховання, спеціальної фізичної підготовки і спорту та спеціальної мовної підготовки щодо розробки навчальної план-програми фахового курсу професійної військової освіти тактичного рівня L-1B за всіма спеціальностями. Визначені умови використання навчальної план-програми; наведений загальний розрахунок навчального часу за курс; визначений перелік змістових модулів, у змісті яких детально визначаються кінцеві результати навчання; надаються деякі особливості методики проведення занять, види контролю, рекомендована література тощо.

Обґрунтовано структуру, визначено порядок використання навчальної Програми навчання слухачів на курсі тактичного рівня L1-B професійної військової освіти Військового інституту Київського національного університету імені Тараса Шевченка, визначено зміст та час на вивчення модулів та змістових модулів, наведено порядок оцінювання успішності навчання слухачів курсу професійної військової освіти за всіма спеціальностями.

Наводяться вимоги Програми професійної військової освіти ПВО та очікуваний кінцевий результат вмінь та навичок вивчення модулів «Індивідуальна загальновійськова підготовка», «Індивідуальна фахова підготовка», «Колективна фахова підготовка». Крім того надаються деякі рекомендації щодо розробки плану-програми фахової підготовки сержантського (старшинського) складу (курс лідерства середнього рівня) та плану-програми фахової підготовки офіцерського складу (L-1B).

Ключові слова: фаховий курс тактичного рівня, первинні посади офіцерського складу, план-програма фахової підготовки, курси лідерства офіцерського складу, змістовий модуль навчання.

Вступ. L-1B – фаховий курс тактичного рівня (взвод) (TLP – Troop Leading Process). На курсі здійснюється підготовка осіб на первинні посади офіцерського складу за відповідною військово-обліковою спеціальністю (групою військово-облікових спеціальностей) у ВВНЗ та ВВП ЗВО тактичного рівня.

Програма навчання слухачів на курсі професійної військової освіти (ПВО) ґрунтується на вимогах професійного стандарту [1] за визначеною спеціальністю щодо формування загально-професійних та військово-спеціальних компетентностей випускника та підготовки зі всіх спеціальностей.

Програма навчання включає чотири модулі.

- 1-й – базова загальновійськова підготовка;
- 2-й – індивідуальна загальновійськова підготовка;
- 3-й – індивідуальна фахова підготовка;
- 4-й – колективна фахова підготовка

По завершенню навчання екзаменаційною комісією ВВНЗ за участю замовника проводиться атестація слухачів.

Плани-програми фахової підготовки сержантського (старшинського) складу (курс лідерства середнього рівня) та офіцерського складу (курс лідерства офіцерського складу) розробляються з метою вдосконалення фахових компетентностей, практичних навичок випускників для виконання посадових обов'язків за майбутньою посадою.

Виконання плану-програми фахової підготовки офіцерського складу (курсу лідерства офіцерського складу) здійснюється за рахунок загального резерву часу, під час отримання відповідного ступеня вищої (фахової передвищої) освіти. За результатами навчання за цією програмою видається свідоцтво про проходження навчання за планом-програмою фахової підготовки офіцерського складу.

План-програма фахової підготовки L1-B розробляється робочою групою, яка складається з представників замовників на підготовку військових фахівців за спеціальністю та погоджується з директором Департаменту військової освіти і науки МО України та затверджується замовником на підготовку відповідних фахівців.

Контрольні заходи є необхідним елементом зворотного зв'язку в освітньому процесі. На курсах ПВО L-рівня використовуються такі види контролю: вхідний, поточний, самоконтроль, підсумковий. Формами контролю знань є: усне та письмове опитування, тестові завдання (у тому числі комп'ютерне тестування), есе, захист індивідуальних, групових та колективних проєктів, диференційовані заліки.

Вхідний контроль проводиться в перший день шляхом відпрацювання тестових завдань (для перевірки початкового рівня знань) та перевірки рівня фізичної підготовленості;

Поточний контроль проводиться під час всіх видів занять у формі: контрольних опитувань, літчонок та співбесід з окремих питань. Засоби поточного контролю: тестові завдання, виступи (есе) на семінарах, круглих столах та відповіді на групових і практичних заняттях.

Самоконтроль, передбачає відповіді на питання для самоконтролю, визначені електронними підручниками, тестовими програмами та друкованими навчальними виданнями;

Підсумковий контроль за модуль здійснюється проведенням презентації письмових робіт, захистом індивідуальних і колективних проєктів, есе, проведенням заліку (екзамену).

Після завершення курсу проводиться підсумкова атестація. Для її проведення начальником ВВНЗ призначається комісія, до складу якої входять: академічний директор курсу та представники кафедр, які приймали участь у підготовці слухачів, а також представник замовника на підготовку відповідних військових фахівців.

Підсумкова атестація включає: захист академічного дослідження (презентація результатів індивідуального дослідження та відповіді на питання); підсумкове оцінювання результатів навчання на курсах ПВО включає комплексний підсумковий екзамен (підсумкове тестування) і складається із суми балів, отриманих за виконання індивідуальних завдань та контрольних заходів, передбачених робочою програмою навчальної дисципліни за 100-бальною шкалою та національною шкалою

Загальна оцінка за курс ПВО L-рівня складається з результатів підсумкового тестування та захисту академічної роботи (де вона визначена ВВНЗ) з урахуванням оцінок, отриманих слухачами за кожний модуль (частка оцінки кожного модулю враховується, виходячи з часу, виділеного на вивчення відповідного модулю).

Аналіз останніх досліджень і публікацій та постановка задачі. Відповідно до вимог наказу Міністерства оборони України від 30.11.2020 № 448 «Про організацію та проведення курсів професійної військової освіти та підвищення кваліфікації військовослужбовців та працівників Збройних Сил України у 2021-2022 роках», Каталогу курсів професійної військової освіти та підвищення кваліфікації військовослужбовців та працівників Збройних Сил України у вищих військових навчальних закладах та військових навчальних підрозділів закладів вищої освіти, затвердженого першим заступником Міністра оборони України від

10.12.2020 № 19057/з (№ 29552/С від 11.12.2020), впровадження в освітній процес передових методик підготовки персоналу збройних сил держав-членів НАТО з 01 вересня 2021 року розпочати проведення фахового курсу тактичного рівня L1-B з громадянами України, які мають ступінь вищої освіти не нижче «бакалавр» і за станом здоров'я придатні для проходження військової служби на посадах молодшого офіцерського складу Збройних Сил України терміном навчання 12 місяців.

Аналіз публікацій [2-9] свідчить, що і в керівних документах ГШ ЗС України [2], і в розроблених військових (навчальних) посібниках [3], і в наукових публікаціях [4-9] розкриваються питання та деякі проблеми впровадження стандартів НАТО в повсякденну діяльність ЗС України, підготовку військ (сил), освітній процес ВВНЗ (ВНП ЗВО) тощо. Але питанню впровадження фахового курсу тактичного рівня L-1B як основи допідготовки курсантів за стандартами НАТО не розглядалися. Саме цьому аспекту й присвячена стаття.

Військовий інститут імені Тараса Шевченка як один з провідних військових ВВНЗ України є в авангарді курсової підготовки курсантів. Розроблена План-програма фахової підготовки офіцерського складу є лакмусом спроможностей академічного директора фахового курсу, директорів модулів фахового курсу та відповідальних за виконання навчальної план-програми курсу виконати наказ начальника Військового інституту КНУ імені Тараса Шевченка № 90Н від 09.08.2021 року [10].

Метою статті є: обґрунтування структури, визначення порядку використання навчальної Програми навчання слухачів на курсі тактичного рівня L1-B професійної військової освіти Військового інституту Київського національного університету імені Тараса Шевченка, визначення змісту та часу на вивчення модулів та змістових модулів, порядку оцінювання успішності навчання слухачів курсу професійної військової освіти за будь-якою спеціальністю.

Виклад основного матеріалу. Навчальна план-програма є єдиним документом, в якому узагальнюється зміст підготовки слухачів курсу професійної військової освіти (L1-B) за всіма військово-обліковими спеціальностями та вимоги до їхньої компетентності.

Навчальна план-програма використовується під час:

- дистанційного навчання слухачів;
- організації освітнього процесу;
- атестації слухачів курсів.

Загальний розрахунок навчального часу проведений за таких умов:

- календарний обсяг часу підготовки складає 12 навчальних тижнів по 50 годин, всього – 600 навчальних (академічних) годин, з них: 324 години під керівництвом викладача та 276 години самостійної роботи.

Кількість календарних тижнів навчання, час для проведення комплексного випускного екзамену та його форма можуть бути змінені відповідно до вимог Міністра оборони України, начальника Генерального штабу Збройних Сил України.

Основні складові фахової підготовки та терміни її проведення у 2021 році:

- військова практика (01.08-31.08);
- теоретичне навчання (01.09-04.10);
- посилена підготовка випускників (05.10-28.10), на базі 169 НЦ смт. Десна (05.10-14.10), у військових частинах Замовника (15.10-28.10);
- військове стажування (29.10-28.11);
- теоретичне навчання (29.11-14.12).

Навчальна план-програма містить перелік змістових модулів, у змісті яких детально визначаються:

- кінцевий результат навчання (знати, уміти) за вивченням змістового модуля;
- тематичні плани вивчення змістового модуля (розподіл навчального часу за змістовими модулями, темами та видами навчальних занять);
- особливості методики проведення занять та види контролю;
- рекомендована література.

Розглянемо модулі, змістові модулі (ЗМ) навчання та час на їх відпрацювання:

Модуль 1. Індивідуальна загальновійськова підготовка – 180 год.

ЗМ 1 - Управління підрозділами під час підготовки та ведення бою (дій) (рота) – 90 год.

ЗМ 2 - Безпека військової діяльності – 60 год.

ЗМ 3 - Фізичне виховання та спеціальна фізична підготовка – 30 год.

В результаті вивчення модулю 1 слухачі повинні:

- **знати:** сутність, цілі та завдання військового управління, систему управління військами, вимоги до неї; роботу командира і штабу по прийняттю рішення та доведенню бойових завдань; вимоги керівних документів щодо організації управління підрозділами під час підготовки та ведення бою (дій); теоретичні основи безпеки військової діяльності; особливості забезпечення безпеки військової діяльності підрозділів під час виконання заходів службово-бойової діяльності; вимоги керівних документів щодо забезпечення безпеки військової діяльності.

- **вміти:** використовувати на практиці положення основ управління при виконанні своїх обов'язків під час підготовки та веденні бойових дій військами (силами), в тому числі з урахуванням досвіду застосування ЗСУ в ООС (АТО); використовувати на практиці методологію прийняття рішень в різних умовах обстановки; використовувати у своїй повсякденній роботі форми та методи управлінської діяльності; розробляти, оформлювати та користуватися бойовими документами з урахуванням досвіду застосування ЗСУ в ООС (АТО); організувати дотримання безпеки військової діяльності в підрозділі; організувати заходи безпеки при проведенні стрільб, водіння та експлуатації бойових машин, ремонті озброєння і військової техніки.

Модуль 2. Індивідуальна фахова підготовка – 180 год.

ЗМ 1 - Морально-психологічне забезпечення (МПЗ) підготовки та застосування Збройних Сил України – 60 год.

ЗМ 2 - Спільна доктрина цивільно-військового співробітництва у відповідності до стандарту НАТО – 60 год.

ЗМ 3 - Євроатлантична інтеграція України – 30 год.

ЗМ 4 - Іноземна мова – 30 год.

В результаті вивчення модулю 2 слухачі повинні:

- **знати:** вимоги керівних документів щодо організації та проведення заходів МПЗ; особливості керівництва, організації та проведення МПЗ в підпорядкованих підрозділах; причини створення та мету діяльності НАТО, його місце та завдання у галузі безпеки; структуру НАТО, організаційно-правове забезпечення її функціонування; стандарти НАТО (STANAG) як вияв ефективної системи управління; історичні та політичні передумови розширення НАТО, переваги членства в Альянсі; історію, політичні та правові засади євроатлантичної інтеграції України; основні програми та проекти військового співробітництва Збройних Сил України з НАТО та пріоритетні завдання співробітництва з військовими структурами Альянсу; особливості організації та проведення заходів МПЗ підготовки та застосування підрозділів Збройних Сил України; лексику за темами згідно з програмою, що є необхідними у професійному спілкуванні; граматичні структури, що є необхідними для вираження відповідних функцій та понять; правила синтаксису.

- **вміти:** застосовувати знання в професійній діяльності у стандартних та окремих нестандартних ситуаціях; здійснювати керівництво, організацію та проведення морально-психологічного забезпечення в підпорядкованих підрозділах; організувати та проводити заходи морально-психологічного забезпечення підготовки та застосування підрозділів ЗСУ; формувати в особового складу впевненість в правильності прийнятих рішень командування, у надійності та ефективності штатної зброї і бойової техніки, зміцнення віри у перемогу над противником; сформулювати здатність у військовослужбовців застосовувати загальнолюдські цінності, високоморальні гуманні норми поведінки у взаєминах з товаришами по службі, розвивати національну гідність і гордість, патріотизм, готовність захищати українську державу і народ України; визначати можливості отримання ефективної допомоги від керівних

органів Організації Північноатлантичного Договору, оборонних та військових відомств країн-членів НАТО щодо розв'язання проблем, виявлених під час застосування ЗС України в районі проведення ООС (АТО); переконливо доводити до підлеглих та громадян України переваги перебування української держави у складі Північноатлантичного Альянсу з точки зору як забезпечення гарантованої національної безпеки, надійної оборони, так і всебічної модернізації політичної, економічної, соціальної та правової систем; самостійно розв'язувати поставлені завдання, нести відповідальність за прийняті рішення; формулювати аргументовані твердження, давати письмові вказівки; розпізнавати важливу інформацію під час обговорень, дискусій, лекцій, бесід, що пов'язані з навчанням та професією.

Модуль 3. Колективна фахова підготовка.

ЗМ 1 - Військова практика (на посадах за фахом) – 180 год.

ЗМ 2 - Посилена практична підготовка випускників – 180 год.

ЗМ 3 - Військове стажування (на посадах за фахом) – 180 год.

Комплексний підсумковий екзамен – 6 год.

Послідовність вивчення змістових модулів визначається міждисциплінарними зв'язками, які передбачають логічну послідовність вивчення ключових тем змістових модулів, забезпечують формування професійних компетентностей слухачів та використовуються кафедрами для управління процесом навчання слухачів. Реалізація міждисциплінарних зв'язків здійснюється у розкладі занять, що корегується за підсумками вхідного та поточного контролів.

Задля підвищення зацікавленості та ефективності навчальних занять варто застосовувати технічні засоби навчання та навчально-тренувальні засоби (макети, діючі стенди, цифрові лінгафонні кабінети, відеозаписи, засоби звукозапису та відтворення, імітаційні та інші засоби).

Самостійна робота слухачів на курсі організується з метою закріплення, поширення та поглиблення знань та вмінь, отриманих ними на заняттях під керівництвом викладача. Самостійні завдання повинні бути забезпечені навчальною літературою, а також розробленими на кафедрах підручниками, навчальними посібниками та курсами лекцій.

Оцінювання успішності навчання здійснюється за допомогою модульно-рейтингового контролю на підставі вимог наказу начальника ВКНУ від 06.06.2018 №75-н «Про затвердження Положення про систему внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності та якості Вищої Освіти у Військовому інституті Київського національного університету імені Тараса Шевченка» [11].

Методи вхідного контролю: тестування, усна співбесіда на військово-професійну тематику. Методи поточного контролю: усне опитування, письмовий експрес контроль. Методи модульного (рубіжного) контролю: контрольна робота, тестування, контрольне завдання. Методи самоконтролю: питання самоконтролю. Метод підсумкового контролю: комплексний екзамен.

У разі не складання одного із завдань вступного контролю офіцер вважається непридатним і до занять не допускається.

Чисельність науково-педагогічних працівників, для проведення навчальних занять згідно плану-програми фахової підготовки офіцерського складу, вдосконалення практичної підготовки курсантів та проведення інших навчальних заходів за планами ВВНЗ визначається розрахунком обсягу навчального навантаження науково-педагогічних працівників та щорічно враховується під час відпрацювання змін до штатів.

Висновки. В статті розкриті мета, зміст, основні положення організації та проведення фахового курсу професійної військової освіти тактичного рівня (L-1B) з курсантами Військового інституту, які не пройшли вступні випробування на навчання за освітнім рівнем “магістр” на базі Військового інституту за всіма спеціальностями на випускових кафедрах Військового інституту у 2021 році.

Авторським колективом була ретельно розглянута Програма підготовки проведення фахового курсу ПВО за всіма спеціальностями, запропоновані зміни за всіма модулями та

змістовими модулями. Зміни погоджені з начальниками випускових кафедр, обговорені на кафедрах та прийняті на міжкафедральній нараді для використання в освітньому процесі.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Настанова з підготовки персоналу у Збройних силах України. ВКП 7-00(01).01. Головне управління доктрин та підготовки ГШ Збройних сил України. К.: 2020, 52 с.
2. Доктрина підготовки сил оборони держави (введена в дію наказом Генерального штабу Збройних Сил України від 21.01.2020 № 18). К.: 2020, 37 с.
3. Військовий посібник ГШ ЗС України про стандарти ведення бойових дій у ЗС держав НАТО (ВП 2.01.3; ВП 3.21.20; ВП 5.0А) / Генеральний Штаб Збройних сил України. – К.: ГШ ЗСУ, 2017.
4. Ягупов В.В. Імітаційні методи активізації навчально-пізнавальної діяльності. Режим доступу: https://eduknigi.com/ped_view.php?id=200
5. Розвиток законодавства України у сфері оборони: проблеми адаптації до стандартів НАТО та шляхи їх вирішення : матеріали науково-практичної конференції. м. Київ, 23 квітня 2021 р. / упоряд.: П. П. Богущкий, В. Г. Пилипчук, С. О. Дорогих. – Київ, 2021. – 376 с.
6. Поліщук Л.І., Климович О.К., Богущкий С.М., Пащетник О.Д. Процес прийняття рішення на ведення бойових дій в сухопутних військах збройних сил країн НАТО. Озброєння та військова техніка – 2018. – №4 (20). – с.3-8.
7. Садовський М.С. Проблеми впровадження стандартів НАТО в функціонування Збройних Сил України / М.С. Садовський // Системи управління, навігації та зв'язку – 2016. – №1 (37). – с. 38-42.
8. Труш О.О., Кошкін А.О. Системи підтримки прийняття рішень органами державного управління в умовах надзвичайних ситуацій (інцидентів) / О.О. Труш, А.О. Кошкін // Теорія та практика державного управління – 2013. – №4. – с. 256-259.
9. Хижняк В.В. Проблеми впровадження в Україні військової системи стандартизації НАТО / В.В. Хижняк // Системи озброєння і військова техніка – 2005. – №2. – с. 3-6.
10. Наказ начальника Військового інституту Київського національного університету імені Тараса Шевченка №90-н від 09.08.2021 р. «Про організацію фахового курсу професій-ної військової освіти тактичного рівня (L-1В) (допідготовка курсантів)». К.: ВІКНУ – 2021.
11. Наказ начальника Військового інституту Київського національного університету імені Тараса Шевченка №75-н від 06.06.2018 р. «Про затвердження Положення про систему внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності та якості Вищої Освіти у Військовому інституті Київського національного університету імені Тараса Шевченка». К.: ВІКНУ – 2018.

REFERENCES:

1. Guidelines for the training of personnel in the Armed Forces of Ukraine. VKP 7-00 (01) .01. Main Directorate of Doctrines and Training of the General Staff of the Armed Forces of Ukraine. K.: 2020 - 52 p.
2. The doctrine of training of the state defense forces (put into effect by the order of the General Staff of the Armed Forces of Ukraine dated 21.01.2020 № 18). K. : 2020, 37 p.
3. Military manual of the General Staff of the Armed Forces of Ukraine on the standards of combat operations in the Armed Forces of NATO (VP 2.01.3; VP 3.21.20; VP 5.0A) / General Staff of the Armed Forces of Ukraine. - K. : ГШ ЗСУ, 2017.
4. Yagupov VV Simulation methods of activating educational and cognitive activities. Access mode: https://eduknigi.com/ped_view.php?id=200
5. Development of Ukrainian legislation in the field of defense: problems of adaptation to NATO standards and ways to solve them: materials of the scientific-practical conference. Kyiv, April 23, 2021 / edited by: PP Bogutsky, VG Pylypchuk, SO Dorogykh. - K.,: 2021 - 376 p.
6. Polishchuk LI, Klimovich OK, Bogutsky SM, Pashchetnik OD The decision-making process for combat operations in the ground forces of NATO forces. Arms and military equipment - 2018. - №4 (20). - p.3-8.
7. Sadovsky MS Problems of implementation of NATO standards in the functioning of the Armed Forces of Ukraine / MS Sadovsky // Control, navigation and communication systems - 2016. - №1 (37). - p.38-42.
8. Trush OO, Koshkin AO Systems of support for decision-making by public administration bodies in conditions of emergencies (incidents) / O.O. Trush, A.O. Koshkin // Theory and practice of public administration - 2013. - №4. - p.256-259.

9. Khizhnyak VV Problems of implementation of the NATO military standardization system in Ukraine / V.V. Khyzhnyak // Weapons systems and military equipment - 2005. - №2. - p.3-6.

10. Order of the Head of the Military Institute of the Taras Shevchenko National University of Kyiv №90-n dated 09.08.2021 "On the organization of a professional course of professional military education of the tactical level (L-1B) (additional training of cadets)". K : MI KNU - 2021.

11. Order of the Head of the Military Institute of the Taras Shevchenko National University of Kyiv №75-n dated 06.06.2018 "On approval of the Regulations on the system of internal quality assurance of educational activities and the quality of Higher Education at the Military Institute of the Taras Shevchenko National University of Kyiv". K .: MI KNU - 2018.

PhD Zaitsev D.V., PhD Dobrovolskyi V.B., PhD Melnyk Y.I., PhD Sizov A.I.
**INTRODUCTION OF THE T-LEVEL AS A BASIS FOR STUDENT TRAINING ACCORDING TO
NATO STANDARDS**

The article reveals the purpose, content, main provisions of the organization and conduct of a professional course of professional military education of tactical level (L-1B) (additional training of cadets) with cadets of the Military Institute who have not passed entrance examinations for training at the level of "master" in all specialties at the graduating departments of the Military Institute. Considers the tasks set for the heads of graduating departments of the Military Institute together with the heads of departments of general military disciplines, physical education, special physical training and sports and special language training to develop a curriculum for professional military education of tactical level L-1B in all specialties.

Defines the conditions of use of the curriculum; the general calculation of study time for the course is given; a list of content modules is defined, in the content of which the final learning outcomes are determined in detail; some features of the methodology of classes, types of control, recommended literature, etc. are provided. Substantiates the structure, defines the procedure for using the Curriculum of students in the course of tactical level L1-B professional military education of the Military Institute of Taras Shevchenko National University of Kyiv, defines the content and time for studying modules and content modules. military education in all specialties.

The article substantiates the structure, defines the procedure for using the Curriculum of students in the course of tactical level L1-B professional military education of the Military Institute of Taras Shevchenko National University of Kyiv, defines the content and time for studying modules and content modules. military education in all specialties.

Key words: professional course of tactical level, primary positions of officers, plan-program of professional training, leadership courses of officers, content training module.